

**RADA
UNII EUROPEJSKIEJ**

**Bruksela, 22 października 2010 r. (26.10)
(OR. en)**

**13153/2/10
REV 2**

**ENFOPOL 237
PROCIV 102
PARLNAT 78**

NOTA

Od: Sekretariat Generalny

Do: Coreper

Nr poprz. dok. 13154/10 ENFOPOL 238 PROCIV 103
8568/10 ENFOPOL 98 PROCIV + COR 1
6090/2/10 REV 2 ENFOPOL 38 PROCIV 15 + COR 1
6090/10 ENFOPOL 38 PROCIV 15 RESTREINT UE

Dotyczy: Informacje o przedmiocie i wynikach ocen

W niniejszym dokumencie zamieszczono sprawozdanie końcowe z drugiej rundy wzajemnych ocen w dziedzinie antyterroryzmu pt. „Przygotowanie na ataki terrorystyczne i likwidowanie ich skutków”.

Na posiedzeniu w dniu 22 września 2010 r. Coreper zgodził się na przekazanie sprawozdania Parlamentowi Europejskiemu i parlamentom narodowym.

- I Kontekst
- II Podstawa wzajemnych ocen
- III Proces oceny
- IV Główny wnioski
- V Wyniki

I. KONTEKST

1. W związku z atakami terrorystycznymi na USA, które miały miejsce w dniu 11 września 2001 r., Rada ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych na posiedzeniu w dniu 20 września 2001 r. zdecydowała o rozpoczęciu przeglądu krajowych rozwiązań antyterrorystycznych w drodze wzajemnych ocen z uwzględnieniem aspektów legislacyjnych, administracyjnych i technicznych. Chciała w ten sposób przede wszystkim zidentyfikować i zrozumieć mechanizmy stosowane w każdym z 27 państw członkowskich.
2. W latach 2003–2005 przeprowadzono wizytacje, w wyniku których powstało sprawozdanie końcowe¹ zawierające zalecenia wobec wszystkich państw członkowskich i wobec każdego z osobna, by udoskonalic krajowe rozwiązania antyterrorystyczne. Zaprezentowano ponadto sprawdzone rozwiązania i pokrótce przedstawiono systemy antyterrorystyczne istniejące we wszystkich państwach członkowskich. Sposób wdrażania wspomnianych zaleceń oceniła w 2006 roku Grupa Robocza ds. Terroryzmu², a w roku 2007 ostatecznie powstał dokument pt. „Sprawozdanie z realizacji zaleceń Rady UE dotyczących działań państw członkowskich przeciwko terroryzmowi”³.

¹ Dok. 12168/3/05 REV 3 ENFOPOL 109.

² Zrealizowano 95% ogólnych zaleceń.

³ Dok. 5356/2/07 REV 2 ENFOPOL 30

3. Wzajemna ocena znacznie przyczyniła się do zreformowania rozwiązań antyterrorystycznych stosowanych przez państwa członkowskie. Ponieważ wspólne podejście państw członkowskich zmierzało w tym samym kierunku, łączny potencjał UE w tej dziedzinie się zwiększył.

W związku z odnotowanym sukcesem państwa członkowskie postanowiły przeprowadzić drugą rundę wzajemnych ocen, która pomogłaby w dalszym wdrażaniu strategii antyterrorystycznej w UE.

II. PODSTAWA WZAJEMNYCH OCEN

4. Wśród dziewięciu potencjalnych tematów drugiej rundy, z których propozycją wystąpiły Sekretariat Rady, państwa członkowskie i Komisja, były m.in. nadzór wideo, finansowanie terroryzmu oraz zwalczanie radykalizacji i werbunku. Dyskusje pokazały jednak, że zdecydowana większość państw członkowskich (dwadzieścia trzy) widzi potrzebę dalszego rozwijania potencjału UE, który pozwoliłby odpowiednio reagować na ewentualne ataki terrorystyczne. Dlatego głównym tematem drugiej rundy wzajemnych ocen stało się przygotowanie na ataki terrorystyczne i likwidowanie ich skutków⁴.
5. Krajowe rozwiązania antykrzysowe nie były wcześniej na szczeblu UE ani tematem dogłębnej oceny, ani przedmiotem rozważań politycznych. Stały się punktem zainteresowania dopiero podczas drugiej rundy ocen. Ważnym zadaniem było niedopuszczenie do powielania prac toczących się w odniesieniu do ochrony ludności, a zwłaszcza ochrony infrastruktury krytycznej, która jest problemem szerszym niż ochrona łatwych celów i którą zajmuje się specjalnie do tego wyznaczona grupa robocza. Miało to sprzyjać spójnemu i zgodnemu podejściu w państwach członkowskich i dałoby podstawy do skoordynowanej reakcji na atak terrorystyczny, w razie gdyby zaatakowane zostały co najmniej dwa państwa członkowskie.

⁴ Dok. 7188/07 ENFOPOL 39 RESTREINT UE.

6. W maju 2007 roku Komitet Art. 36 zatwierdził tematykę drugiej rundy i wyznaczył Grupę Roboczą ds. Terroryzmu jako grupę właściwą do kontynuowania prac na mocy art. 2, 3, 4, 5 i 8 decyzji Rady z dnia 28 listopada 2002 r.⁵

III. PROCES OCENY

7. Drugą rundę podzielono na cztery etapy: ankieta, wizytacje w poszczególnych krajach, sprawozdania krajowe oraz sprawozdanie końcowe.
8. Po osiągnięciu porozumienia co do tematu ogólnego należało wskazać bardziej szczegółowe poddziedziny, którym poświęcone zostałyby stosowne pytania. Za ważne uznano, by liczbę tych dziedzin ograniczyć do maksymalnie trzech, ponieważ w ten sposób przedmiotowe działania byłoby realistyczne i efektywne.

Ważne było także, by te trzy dziedziny były spójne i komplementarne, gdyż dzięki temu te same zespoły oceniające mogłyby zająć się wszystkimi kwestiami i miałyby do tego stosowną wiedzę.

9. Dlatego też ankietę podzielono na trzy części:
 - Struktura i ramy organizacyjne krajowych centrów zarządzania kryzysowego;
 - Szkolenia/ćwiczenia testujące krajowe centra i systemy łączności na wypadek ataku terrorystycznego;
 - Łatwe cele.
10. Na każdą z trzech części złożyły się liczne szczegółowe pytania, które miały pomóc zgromadzić materiał do wizytacji i do przyszłego sprawozdania końcowego. Ankietę wysłano państwom członkowskim w dniu 1 sierpnia 2007 r. do wypełnienia i skomentowania. Część z sugestii państw członkowskich uwzględniono w wersji ostatecznej, którą Grupa Robocza ds. Terroryzmu zatwierdziła w dniu 16 października 2007 r.

⁵ Decyzja 2002/996/WSiSW (Dz.U. L 349 z 24.12.2002, s. 1).

11. Odpowiedzi na ankietę wykorzystano jako podstawę do spotkań i pytań podczas wizytacji w państwach członkowskich. Państwa członkowskie, Europol i Komisja zostały poproszone o wyznaczenie ekspertów, którzy weszliby w skład zespołów oceniających. Każdy z zespołów zwykle składał się z jednego eksperta z Sekretariatu Generalnego, dwóch ekspertów z państw członkowskich, jednego eksperta z Europolu i jednego eksperta z Komisji.
12. Wizytacje, trwające średnio trzy dni, były przygotowywane przez państwa członkowskie we współpracy z Sekretariatem Rady. Oceniane państwa członkowskie miały wybrać instytucje i osoby najwłaściwsze do udzielenia ekspertom odpowiedzi na pytania i do rozwiania ewentualnych wątpliwości; eksperci mieli w ten sposób uzyskać jaśniejszy obraz obowiązującego w danym kraju modelu zarządzania kryzysowego i modelu likwidowania skutków sytuacji kryzysowej.
13. Porządek wizytacji zaprezentowano w załączniku 1.
14. Po każdej wizytacji eksperci mieli za zadanie przygotować projekt sprawozdania przeznaczony dla Sekretariatu Generalnego Rady. Projekt sprawozdania, odpowiedzi na ankietę oraz wszystkie materiały przedstawione przez dany kraj⁶ były źródłem informacji pomocnych w opracowaniu ostatecznego sprawozdania krajowego. Krajowe sprawozdanie przedkładano odpowiedniemu państwu członkowskiemu do zaopiniowania. Państwo członkowskie zwykle wydawało opinię w ciągu sześciu tygodni, i sprawozdanie modyfikowano zgodnie z jego wskazówkami. Sprawozdania krajowe znajdują się w addendach 1–27 do niniejszego dokumentu.
15. Postępy przedmiotowego ćwiczenia zaprezentowano podczas kilku posiedzeń Grupy Roboczej ds. Terroryzmu, a w odpowiedzi na wniosek prezydencji szwedzkiej przedstawiono sprawozdanie tymczasowe.

⁶ Slajdy w PowerPoincie, prezentacje, broszury, plany itp.

IV. GŁÓWNE WNIOSKI

16. Podczas wizytacji dostrzeżono, że systemy przygotowania na likwidowanie skutków ataku terrorystycznego znacznie się od siebie różnią, choć wszystkie mają wspólny cel. Systemy zależą od wielkości kraju, jego cech geograficznych i rozmieszczenia ludności oraz od świadomości zagrożenia. Świadomość ta jest w poszczególnych różna i zależy od kwestii historycznych, politycznych czy prawnych oraz od granic, sieci społecznej i relacji z krajami ryzyka. Zbiór sprawdzonych rozwiązań jest zatem obrazem różnorodnego podejścia do problemu.
17. Najważniejszym czynnikiem, który decyduje o różnorodności, są ramy prawne kształtujące odmienne modele polityczne w 27 państwach członkowskich – fakt, który jest widoczny także w przypadku zarządzania kryzysowego. W niektórych krajach bardzo aktywne są struktury polityczne, od których zależą decyzje aż do szczebla operacyjnego, w innych zaś organy polityczne odgrywają raczej rolę strategiczną, polegającą na wyznaczaniu głównych celów. W pierwszym przypadku model staje się mniej lub bardziej biurokratyczny, czasem w ogromnym stopniu uzależniony od solidnego systemu łączności, w drugim zaś organy polityczne są oddalone od najważniejszych decyzji (np. o użyciu wojska do wzmocnienia struktur cywilnych).
18. Za wytyczanie kierunków i polityczną koordynację sił i struktur uczestniczących w zarządzaniu kryzysowym odpowiedzialny może być urząd premiera, różne ministerstwa lub tylko jedno ministerstwo, zwykle spraw wewnętrznych lub obrony. Te odmienne modele zarządzania, mniej lub bardziej scentralizowane, mogą być równie skuteczne, jeżeli proces koordynacji działań nie jest zbyt skomplikowany czy zbyt teoretyczny. Zawsze jako pierwsze niezwłocznie podejmują działanie zespoły pierwszego reagowania, inicjując wszystkie zwykłe procedury reakcji na atak terrorystyczny i wdrażając, o ile to możliwe i przewidziane, plan zarządzania kryzysowego.

19. Niektóre państwa członkowskie dysponują szczegółowymi planami działań na wypadek sytuacji nadzwyczajnych, a terroryzm jest tylko jedną z nich. Plany te można łączyć, a ewentualne środki podejmować w zależności od potrzeb i sytuacji. Efektem tych planów jest czasem sztywny model, który może stać się problematyczny, gdy przyjdzie dostosować uprzednio ustanowiony środek do rzeczywistej sytuacji. W innych państwach członkowskich szczegółowych planów nie ma, jest tylko jeden ogólny, który jest swego rodzaju modelem uniwersalnym i przewiduje takie samo radzenie sobie ze skutkami ataku terrorystycznego jak ze skutkami innych sytuacji kryzysowych.

W tym ostatnim systemie plan ogólny opiera się na środkach i modelu organizacyjnym różnorodnych organów policyjnych i kryzysowych, co sprawia, że jest bardziej elastyczny, ale trudniejszy w realizacji.

20. W kilku państwach członkowskich zarządzanie kryzysowe odbywa się przede wszystkim na szczeblu lokalnym, a dopiero w razie braku zasobów przekazywane jest na szczebel regionalny bądź krajowy – zgodnie z zasadą pomocniczości. W innych zaś zarządzanie kryzysowe uznaje się za sprawę krajową, i w razie sytuacji nadzwyczajnej kierowanie działaniami obejmuje szczebel centralny. Często wiąże się to z dostępnością zasobów w kraju i z tym, w jaki sposób są one rozmieszczone na krajowym terytorium. Podejście scentralizowane jest często krajowym sposobem kompensowania ograniczonych zasobów antykryzysowych danego kraju.
21. Inną rzucającą się w oczy różnicą między państwami członkowskimi jest centrum kryzysowe. Czasem centrum takie jest strukturą stałą, z własną siedzibą i własnym personelem, i odgrywa ważną codzienną rolę w systemie zarządzania kryzysowego. Kiedy indziej zaś zarządzaniem kryzysowym zajmuje się powoływana *ad hoc* komisja złożona z przedstawicieli głównych zainteresowanych organów, zbierająca się tylko w razie potrzeby. Ponadto w niektórych państwach członkowskich istnieje trzeci model: centrum kryzysowe jest strukturą fizyczną w pełni wyposażoną na potrzeby sytuacji nadzwyczajnych (sale posiedzeń, łączność, systemy IT itp.), która nie funkcjonuje na zasadzie codziennej, ale jest uruchamiana w razie określonego wydarzenia (m.in. wizyty państwowe, duże imprezy sportowe, klęski żywiołowe).

22. Jeżeli chodzi o szkolenia mające na wypadek ataku terrorystycznego testować krajowe centra i rozwiązania kryzysowe oraz system komunikacji, spotkano się z różnymi sytuacjami. Wszystkie państwa członkowskie organizują ćwiczenia, ale czasem są to tylko ćwiczenia symulacyjne, nieobejmujące wszystkich sił, czasem nawet bez zespołów pierwszego reagowania. W niektórych przypadkach niedostateczna jest liczba ćwiczeń organizowanych we współpracy z krajami sąsiednimi (państwami członkowskimi bądź nie).
23. Podczas wizytacji zespoły eksperckie odnotowały, że poszczególne kraje są na bardzo różnych etapach przechodzenia z sieci analogowych, czasem nieszyfrowanych, na szyfrowane sieci cyfrowe. W każdym z krajów istniał jednak przynajmniej plan takiego przejścia. Niektóre kraje już ukończyły tworzenie krajowej szyfrowanej sieci cyfrowej lub są na końcowym etapie jej tworzenia.
24. Jeżeli chodzi o łatwe cele, znaczna liczba państw członkowskich traktuje je jak infrastrukturę krytyczną, przyjmując do obu to samo podejście ochronne. W kilku innych państwach członkowskich łatwe cele są postrzegane i traktowane jako kwestia osobna. Kwestia ta może wtedy pozostawać w kompetencji organów krajowych lub stosowne kompetencje mogą być delegowane na szczebel lokalny. Odpowiedzialność polega wtedy nie tylko na rozpoznawaniu łatwych celów, lecz także na proponowaniu stosownych środków i procedur bezpieczeństwa.

V. WYNIKI

25. Z krajowego punktu widzenia wzajemna ocena pozwoliła państwom członkowskim zbadać i ponownie ocenić struktury istniejące na ich terytorium. Wątpliwości wyłaniające się podczas wypełniania ankiety i w drugiej fazie: podczas wizytacji, dały okazję krajowym strukturom zajmującym się zarządzaniem kryzysowym zbliżyć się do siebie i zacieśnić powiązania. Pozwoliły także doprecyzować kompetencje każdego z zaangażowanych podmiotów i zidentyfikować niedociągnięcia systemu. Także spotkania z grupami eksperckimi w niektórych państwach członkowskich dały przedstawicielom różnorodnych organów szansę spotkania się przy jednym stole, a tym samym zacieśnienia osobistego i instytucjonalnego kontaktu, który jest tak ważny w sytuacji kryzysowej.

26. W każdym z krajowych sprawozdań zamieszczono konkretne zalecenia, uwzględniające krajowe ramy prawne i polityczne i odnoszące się do tego konkretnego modelu. Zalecenia te, poparte procedurami już stosowanymi w niektórych innych państwach członkowskich, miały być sugestią działań pozwalających ulepszyć dotychczasowe mechanizmy. W zamierzeniu miały także dać organom krajowym szansę spojrzenia z zewnątrz, a tym samym miały umożliwić im weryfikację krajowych rozwiązań antykryzysowych i pokryzysowych.
27. Do głównych celów przedmiotowego ćwiczenia należało nie tylko wydanie zaleceń, lecz przede wszystkim zgromadzenie sprawdzonych rozwiązań. Dostrzeżono je we wszystkich 27 państwach członkowskich (były zależne od stosowanego modelu) i zsumowano w załączniku do niniejszego sprawozdania. Z międzynarodowego punktu widzenia zbior sprawdzonych rozwiązań pozwoli państwom członkowskim skorzystać z funkcjonalnych pomysłów innych państw przy rozstrzygnięciu podobnych problemów, czyli umożliwi im dostosowanie kompatybilnych mechanizmów do krajowego modelu. Wskazanie sprawdzonych rozwiązań w radzeniu sobie z określonym problemem w określonym państwie członkowskim wzmocni dialog między państwami członkowskimi, zbliżając je do siebie w tak zasadniczej sprawie jak bezpieczeństwo.
28. Kierując się konkretnymi zaleceniami i sprawdzonymi rozwiązaniami, zaprezentowano w niniejszym sprawozdaniu zalecenia ogólne, które wykraczają poza modele i struktury krajowe i służą lepszemu zarządzaniu kryzysowemu i pokryzysowemu na szczeblu europejskim i ściślejszemu powiązaniu ze sobą dwudziestu siedmiu modeli takiego zarządzania.
29. Dziesięć zaleceń ogólnych podzielono na cztery grupy:
- a) Kwestie strukturalne;
 - b) Łączność;
 - c) Usprawnianie współpracy;
 - d) Komunikacja ze społeczeństwem.

a) Kwestie strukturalne

1. Tworzenie ogólnego planu zarządzania kryzysowego

Większość państw członkowskich dysponuje szczegółowymi planami działań na wypadek konkretnych sytuacji kryzysowych, a czasem nawet znaczną liczbą takich planów. Bardzo ważne jest, by wszystkie istniejące plany były w całym kraju kompatybilne oraz by rozstrzygnąć konflikty kompetencji między organami uczestniczącymi w zarządzaniu kryzysowym. Plan ogólny – spójny z obowiązującymi planami szczegółowymi i pozwalający wypełnić luki czy rozwiązać wątpliwości mogące pojawić się w sytuacjach horyzontalnych – jest niezbędny, by zadowalająco skoordynować mechanizmy zarządzania kryzysowego.

2. Krajowe centrum kryzysowe

Wszystkie państwa członkowskie posiadają krajowe centrum kryzysowe lub podobną strukturę zajmującą się poważnymi sytuacjami kryzysowymi, nie tylko związanymi z terroryzmem. Centrum takie w różnych państwach zorganizowane jest różnie: czasem jest to struktura stała z fizycznym zapleczem, stałym personelem i prawnie określonymi kompetencjami, czasem zaś jest to koncepcja oparta na planach, które przewidują gromadzenie członków w razie sytuacji kryzysowej i korzystanie z zaplecza organizacji kierującej w takim przypadku działaniami. Nie da się porównać skuteczności różnorodnych modeli, gdyż tylko kilka krajów w UE doświadczyło skutków ataku terrorystycznego. Jednak niezależnie od obowiązującego modelu rolę centrum należy doprecyzować. Świadomość jego istnienia powinna być powszechna, a ono samo powinno mieć wyraźną podstawową strukturę i rolę.

Aby móc zareagować na sytuację kryzysową związaną z terroryzmem, krajowe organizacje zajmujące się zarządzaniem kryzysowym i pokryzysowym muszą traktować centrum jako formalnie ustanowione ciało koordynujące. Zadania centrum nie powinny się pokrywać z zadaniami istniejących struktur, ale powinny polegać na koordynowaniu działań na szczeblu krajowym.

b) Łączność

3. Zaszifrowane sieci cyfrowe a zarządzanie kryzysowe w razie ataku terrorystycznego

3a Dalsze rozwijanie lub tworzenie zaszyfrowanych sieci cyfrowych umożliwiających wspólną pracę wszystkim służbom ratowniczym

Techniczny rozwój i postęp terroryzmu sprawia, że służby ratownicze nie mogą już posługiwać się sieciami niezasyfrowanymi. Istnienie zaszyfrowanych sieci cyfrowych stało się technicznie niezbędne także z tego względu, że należy ściśle koordynować działania różnych zaangażowanych stron.

Aby zapewnić zarówno skuteczną ochronę społeczeństwa, jak i bezpieczeństwo różnorodnych służb ratowniczych, wszystkie państwa członkowskie muszą dokonać przejścia na zaszyfrowane cyfrowe sieci łączności.

3b Zwiększanie kompatybilności zaszyfrowanych sieci cyfrowych w strefach przygranicznych

Należy postarać się znaleźć proste rozwiązania, które zapewnią kompatybilność sieci radiowych w strefach przygranicznych, zwłaszcza tam, gdzie stosowane są odmienne standardy techniczne (TETRA lub TETRAPOL).

Aby tę sprawę przyspieszyć, państwa członkowskie powinny wziąć udział w pracach grupy eksperckiej utworzonej na mocy *zalecenia Rady w sprawie usprawnienia komunikacji radiowej między jednostkami operacyjnymi w strefach przygranicznych*⁷, badającej kwestie związane z tworzeniem interfejsu międzysystemowego dla systemu TETRA i TETRAPOL; powinny też skorzystać ze sprawozdania Grupy Roboczej ds. Współpracy Policyjnej o możliwości stworzenia takich interfejsów, które ma powstać w czerwcu 2010 roku.⁸

⁷ Dok. 10141/09 ENFOPOL 143 TELECOM 116 COMIX 421, zatwierdzony przez Radę w dniach 4–5 czerwca 2009 r.

⁸ Posiedzenia poświęcone temu tematowi planuje się na maj i październik 2010 roku.

4. Ustanawianie bezpośredniej łączności między sztabami kryzysowymi w różnych państwach członkowskich

Zadaniem sztabów kryzysowych jest dbanie o całościową strategiczną koordynację działań przewidzianych np. w razie sytuacji nadzwyczajnej typu terrorystycznego. O ile na szczeblu wewnętrznym większość państw członkowskich wyraźnie określiła kompetencje poszczególnych podmiotów, to w przypadku kontaktów międzynarodowych należy rozstrzygnąć pewne niejasności.

Kiedy dojdzie do międzynarodowej sytuacji kryzysowej i państwa członkowskie nią dotknięte będą musiały skoordynować działania, sztab kryzysowy musi być w stanie skontaktować się ze swoim odpowiednikiem w innym państwie członkowskim. Dlatego zaleca się, by powstała jasna, pełna i aktualna lista wszystkich sztabów kryzysowych i punktów kontaktowych zajmujących się kwestiami terrorystycznymi w poszczególnych państwach członkowskich. Listę taką opracowano już na forum Grupy Roboczej ds. Ochrony Ludności⁹ i zamieszczono w podręczniku koordynacji działań UE w sytuacjach nadzwyczajnych i kryzysowych. Listę tę należy jak najczęściej uaktualniać za pośrednictwem istniejących grup roboczych UE i dbać o jej odpowiednie rozpowszechnianie.

Należy także ustanowić bezpośrednią łączność między tymi strukturami, nie tylko po to, by w razie potrzeby ułatwić wspólne podejmowanie decyzji, lecz także by podczas sytuacji kryzysowej można było dzielić się informacjami z innym dotkniętym nią państwem członkowskim oraz z pozostałymi państwami.

⁹ Zob. dok. 7154/10.

c) Usprawnianie różnorodnych form współpracy

5. Partnerstwa publiczno-prywatne

Zasadniczo brakuje w państwach członkowskich kontaktów między organami publicznymi a sektorem prywatnym w sprawie łatwych celów. Taki kontakt w dziedzinie zwalczania terroryzmu powinien być szerszy niż tylko wydawanie zezwoleń na budowę czy dokonywanie inspekcji pożarowych. Należy stworzyć powiązania oparte na zaufaniu i dialogu, pozwalając przedstawicielom sektora prywatnego konsultować się z organami krajowymi co do różnych aspektów ich działalności zawodowej: od środków ochrony pasywnej, które należy zastosować podczas stawiania budynku czy gospodarowania przestrzenią publiczną, po umowy z prywatnymi szpitalami w sprawie koordynacji działań w razie masowej liczby poszkodowanych (drogą wspólnych szkoleń czy ocen).

Znacznym krokiem naprzód w przypadku łatwych celów jest więc powołanie oficjalnego partnera, takiego jak np. krajowy urząd ds. zabezpieczania przed terroryzmem (NACTSO), odpowiedzialnego za radzenie sobie z ewentualnymi zagrożeniami, w tym zagrożeniami celów, oraz za doradzanie partnerom publiczno-prywatnym co do środków, które należy zastosować dla ochrony tych celów.

6. Usprawnianie współpracy między stroną cywilną a wojskiem

Krajowe organy cywilne i siły wojskowe dysponują solidną wiedzą fachową pozwalającą radzić sobie w sytuacjach kryzysowych, zwłaszcza doświadczeniem nabytym podczas interwencji za granicą (np. podczas utrzymujących się sytuacji kryzysowych czy misji międzynarodowych) oraz podczas szkoleń z użytkowania nowego sprzętu. Choć w większości państw członkowskich w razie większej sytuacji kryzysowej wojsko ma wzmacniać siły cywilne, współpracę między wojskiem a cywilnymi siłami ratowniczymi wciąż można dodatkowo zacieśnić przez wymianę doświadczeń i wiedzy, większe włączenie wojska w cywilne procedury nadzwyczajne oraz przetargi i praktyczne użytkowanie sprzętu. Pozwoli to zharmonizować procedury i zapewni dostępność kompatybilnych zasobów w razie sytuacji kryzysowej typu terrorystycznego.

7. Szkolenia transgraniczne

Podczas przeprowadzonych wizytacji widoczne było, że dla wszystkich państw członkowskich sprawą dużej wagi jest współpraca transgraniczna, szczególnie zaś ważna jest ona dla państw sąsiadujących, niezależnie od tego, czy są państwami członkowskimi UE czy też nie. Ćwiczenia takie jak te, które wykonuje sieć specjalnych jednostek interwencyjnych Atlas, należy organizować dla różnych organów mających odpowiadać za zarządzanie kryzysowe i pokryzysowe w razie ataku terrorystycznego.

Takie ćwiczenia dają partnerom szansę osobistego poznania, a to w razie sytuacji kryzysowej może im ułatwić kontakt. Dają one także możliwość uaktualniania założeń i poszukiwania rozwiązań dla pewnych trudności, które nierozwiązane mogą w razie sytuacji kryzysowej mieć bardzo poważne skutki. Tego rodzaju ćwiczenia transgraniczne należy przeprowadzać zarówno z udziałem państw członkowskich, jak i w stosownych przypadkach z udziałem państw trzecich.

Należy także zwiększać udział obserwatorów z państw sąsiednich, choć nie może to zastąpić ćwiczeń transgranicznych.

Udział personelu służb ratowniczych jako obserwatorów w ćwiczeniach krajów sąsiedzkich jest mniej kosztowny niż ćwiczenia transgraniczne i może być dodatkowym sposobem podtrzymywania relacji i zdobywania wiedzy o zasobach i technikach interwencyjnych innego państwa.

d) Komunikacja ze społeczeństwem

8. Specjalna strona internetowa poświęcona sytuacjom kryzysowym

Wiele państw członkowskich stara się dostarczać społeczeństwu informacji za pośrednictwem stron internetowych. Są to najczęściej standardowe strony rządowe, na których informacje kryzysowe widnieją obok informacji o strukturze, wykazie pracowników czy obok oświadczeń wysokich urzędników. Daje to wrażenie pewnego chaosu, gdyż zasadnicze informacje giną wśród innych.

Część państw członkowskich zdecydowała się natomiast stworzyć specjalne strony poświęcone zarządzaniu kryzysowemu. Dzięki temu społeczeństwo ma jaśniejszy obraz, szybszy dostęp do ważnych danych i może mieć szerszy ogląd sytuacji. Nazwa domeny musi być zrozumiała i łatwa do zapamiętania, a treść strony musi dotyczyć wyłącznie zarządzania bieżącą sytuacją kryzysową (informacje o wydarzeniach, porady itp.). Poza okresem kryzysu strony takie nie są uzupełniane. Muszą być zaprojektowane w taki sposób, by nie uległy atakom cybernetycznym.

9. Centralizowanie wszystkich połączeń alarmowych pod europejskim numerem alarmowym 112

Choć wszystkie państwa członkowskie wprowadziły centralny numer 112, niekiedy funkcjonuje on równoległe z innym scentralizowanym numerem. Zdarza się też, że działa równoległe z kilkoma numerami alarmowymi do różnych służb, czasem niedysponujących wzajemną łącznością. Rozwiązania techniczne dają szansę zmienić stare nawyki lub przezwyciężyć trudności logistyczne. Wprowadzenie scentralizowanego numeru 112 powinno stać się priorytetem, a jego struktura powinna pozwolić błyskawicznie klasyfikować sytuację nadzwyczajną i odpowiadać na zapotrzebowanie społeczne.

10. Tworzenie lub wzmacnianie jednostek psychologicznych

Powszechnie wiadomo, że oprócz osób, które w wyniku ataku terrorystycznego doznają obrażeń fizycznych, istnieje jeszcze większa grupa osób, które cierpią na urazy psychiczne. Są to osoby, które straciły członków rodziny, przyjaciół czy współpracowników albo po prostu uniknęły ataku. Zaleca się więc utworzenie jednostek, które grupowałyby specjalistów udzielających pomocy w tego typu sytuacjach, lub wzmocnienie istniejących jednostek tak, by mogły udzielać ofiarom zarówno pilnej pomocy, jak i długoterminowego wsparcia.

ZAŁĄCZNIK 1 DO ZAŁĄCZNIKA

<i>Państwo członkowskie</i>	<i>Data</i>
<i>Łotwa</i>	<i>28-30/05/2008</i>
<i>Czechy</i>	<i>11-13/06/2008</i>
<i>Grecja</i>	<i>18-20/06/2008</i>
<i>Węgry</i>	<i>02-04/07/2008</i>
<i>Cypr</i>	<i>10-12/09/2008</i>
<i>Malta</i>	<i>17-19/09/2008</i>
<i>Wielka Brytania</i>	<i>08-10/10/2008</i>
<i>Bułgaria</i>	<i>22-24/10/2008</i>
<i>Francja</i>	<i>19-21/11/2008</i>
<i>Holandia</i>	<i>26-28/11/2008</i>
<i>Belgia</i>	<i>21-23/01/2009</i>
<i>Austria</i>	<i>28-30/01/2009</i>
<i>Litwa</i>	<i>18-20/02/2009</i>
<i>Polska</i>	<i>25-27/02/2009</i>
<i>Finlandia</i>	<i>11-13/03/2009</i>
<i>Luksemburg</i>	<i>18-20/03/2009</i>
<i>Hiszpania</i>	<i>01-03/04/2009</i>
<i>Portugalia</i>	<i>15-17/04/2009</i>
<i>Estonia</i>	<i>06-08/05/2009</i>
<i>Szwecja</i>	<i>10-12/06/2009</i>
<i>Słowenia</i>	<i>17-19/06/2009</i>
<i>Rumunia</i>	<i>16-18/09/2009</i>
<i>Włochy</i>	<i>23-25/09/2009</i>
<i>Dania</i>	<i>14-16/10/2009</i>
<i>Słowacja</i>	<i>28-30/10/2009</i>
<i>Irlandia</i>	<i>18-20/11/2009</i>
<i>Niemcy</i>	<i>25-27/11/2009</i>

**SPRAWDZONE ROZWIĄZANIA W ZAKRESIE PRZYGOTOWANIA NA ATAKI
TERRORYSTYCZNE I LIKWIDOWANIA ICH SKUTKÓW**

W niniejszym załączniku zebrano najważniejsze sprawdzone rozwiązania, które znalazły się w krajowych sprawozdaniach państw członkowskich poddanych wzajemnym ocenom.

1. ROZWIĄZANIA NA WYPADEK ATAKU TERRORYSTYCZNEGO

1.1. Rozwiązania krajowe

1.1.1. Środki o charakterze prawnym lub organizacyjnym

- Znacznym postępowaniem jest opracowanie i przekazanie różnym ministerstwom wytycznych z myślą o wypracowaniu wspólnego podejścia do bezpieczeństwa i stworzeniu środków zarządzania kryzysowego. Dzięki opracowaniu wspólnych norm łatwiejsze staje się planowanie działań, które należy podjąć w przypadku sytuacji nadzwyczajnych, oraz skuteczniejsze zarządzanie takimi sytuacjami. (Austria)
- W przypadku sytuacji kryzysowej każdy organ państwowy może zwrócić się o wsparcie do wojska; odnośne ustalenia istnieją na szczeblu landów. W przypadku konieczności zarządzania sytuacją kryzysową wojsko nie jest pierwszą instancją, ale bardzo ważnym źródłem wsparcia, dzięki swoim dobrze wyszkolonym i doskonale wyposażonym siłom. Do wojska można zwrócić się także o udostępnienie specjalnej wiedzy fachowej dotyczącej konkretnych rodzajów zagrożenia, takich jak zagrożenie bronią chemiczną czy jądrową. Fakt, że ta współpraca i to wsparcie są już przewidziane w konstytucji, ma znaczenie perspektywiczne. (Austria)

- Organizacja krajowego centrum kryzysowego. Struktura organizacyjna krajowego centrum kryzysowego składa się z dwóch głównych działów: działu operacyjnego (*Gestion opérationnelle*) i działu planowania (*Planification d'urgence*). Istnienie działu planowania świadczy o traktowaniu planowania na wypadek sytuacji nadzwyczajnych jako jednego z głównych zadań krajowego centrum kryzysowego. To rozwiązanie organizacyjne zasługuje na wzmiankę. Co ważniejsze, powstał dzięki niemu silny i bardzo ważny związek między planowaniem na wypadek sytuacji nadzwyczajnych (zasadniczo prowadzonym w czasie, gdy sytuacje takie nie mają miejsca) a działaniami związanymi z zarządzaniem w czasie sytuacji kryzysowej, ponieważ skuteczne zarządzanie kryzysowe zależy od planowania prowadzonego na co dzień.

Rozwiązanie to stanowi ponadto wskazówkę dla osób odpowiedzialnych za planowanie na wypadek sytuacji nadzwyczajnych na szczeblu federalnym, prowincji i gmin; ułatwia koordynację i harmonizację planów na wypadek sytuacji nadzwyczajnych i daje krajowemu centrum kryzysowemu szczegółową wiedzę o jakości planowania kryzysowego prowadzonego przez różne organy. Personel centrum kryzysowego wydaje się również kierować zasadą ułatwiania koordynacji między odpowiednimi organami lub obszarami, nie próbując umniejszać zakresu ich obowiązków ani uprawnień, lecz zachęcając inne departamenty do bycia gotowym na podjęcie ścisłej i przejrzystej współpracy z centrum kryzysowym. (Belgia)

- Prace wszystkich multidyscyplinarnych forów zajmujących się zarządzaniem poważnymi incydentami lub sytuacjami kryzysowymi – czy to na faktycznym miejscu zajścia czy też w centrach koordynacji kryzysowej na szczeblu gminy, prowincji czy kraju – dotyczą pięciu „obszarów”. Siły zbrojne są włączane już w fazę przygotowywania planów ogólnych w ramach obszaru 4. Zaangażowanie sił zbrojnych może zostać zarządzane przez dowództwo wojskowe danej prowincji i nie musi przechodzić przez całą hierarchię rządową. W kontekście sprawdzonych rozwiązań na uwagę zasługuje również włączenie do działań krajowego centrum kryzysowego piątego obszaru (informowanie społeczeństwa). Zadanie to ma niebagatelne znaczenie, zwłaszcza w przypadkach gdy dochodzi do incydentów na dużą skalę, takich jak akty terroryzmu. Z tego względu niezwykle satysfakcjonujący jest fakt, że Belgia uczyniła z obszaru informowania społeczeństwa integralną część zarządzania kryzysowego na wszystkich forach, na których organy współpracują w dziedzinie zarządzania incydentami lub sytuacjami kryzysowymi. (Belgia)

- Zarządzanie sytuacjami kryzysowymi oraz klęskami i katastrofami jest skodyfikowane w dwóch aktach prawnych, które od dnia ich przyjęcia są przedmiotem regularnych aktualizacji (wynikających z doświadczeń zebranych w trakcie stosowania tych aktów oraz z nowych potrzeb): w Ustawie o zarządzaniu kryzysowym z roku 2005 oraz w Ustawie o ochronie w przypadku klęsk i katastrof przyjętej w roku 2006. (Bułgaria)
- Na mocy prawa krajowego kompetencje w tej dziedzinie, jak również dowodzenie na miejscu, w którym doszło do sytuacji kryzysowej, spoczywają na różnych organach zajmujących się zarządzaniem kryzysowym. (Bułgaria)
- Utworzenie w roku 2008 Krajowej Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego obejmującej Centrum Koordynacji Zwalczenia Terroryzmu. (Bułgaria)
- Trójszczeblowa struktura dowodzenia policją (złoty – srebrny – brązowy) jest strukturą sprawdzoną na okoliczność wystąpienia aktów terroryzmu i innych poważnych incydentów oraz powinna być skuteczną odpowiedzią na potrzeby związane z organizacją zarządzania kryzysowego. Wydaje się, że podział zadań w ramach takiej struktury jest bezproblemowo uznawany przez dowództwo policji. (Cypr)
- Na mocy rozporządzeń rządowych do wykonywania zadań policji może być zaangażowana ograniczona liczba personelu wojskowego. W takim przypadku siły zbrojne podlegają policji, a zanim zostaną rozmieszczone, przechodzą szkolenie związane ze stojącym przed nimi zadaniem. (Republika Czeska)
- Istnienie narodowego planu działania na rzecz zwalczania terroryzmu. Republika Czeska dysponuje planem narodowym, który był pięciokrotnie aktualizowany (raz w roku począwszy od roku 2002) i w którym zawarto cele nie tylko strategiczne, lecz także operacyjne. Określono struktury organizacyjne i wyznaczono im kalendarze realizacji ustalonych celów. Dla każdego celu podano termin realizacji, odpowiedzialny organ, wskaźniki realizacji oraz szacowaną kwotę i źródła finansowania związanego z danym zadaniem. (Republika Czeska)

- Estonia dołożyła starań, by zmniejszyć liczbę agencji zaangażowanych w zarządzanie sytuacjami kryzysowymi poprzez połączenie różnych agencji w jeden organ ds. zarządzania sytuacjami nadzwyczajnymi. Zmniejszy to koszty, poprawi możliwość korzystania przez społeczeństwo z działań tych służb i pomoże uniknąć konfliktów interesów i kompetencji. Choć Estonia jest stosunkowo niewielkim państwem, któremu łatwiej przeprowadzić taką reformę administracyjną, jej przykład może zachęcić inne państwa członkowskie do sprawdzenia, czy połączenie agencji może również stworzyć efekt synergii i przyczynić się do jasnego wytyczenia zakresu obowiązków. (Estonia)
- Wydaje się, że główni członkowie estońskiej wspólnoty bezpieczeństwa znają się bardzo dobrze – to ułatwia zarządzanie kryzysowe. Jest to spowodowane faktem, że w państwie tym często dokonuje się wymian personelu między organami. (Estonia)
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych opracowało listę 26 różnych scenariuszy sytuacji nadzwyczajnych, które służą za podstawę sporządzania planów konkretnych reakcji na każdy incydent. Mimo że lista ta wydaje się bardzo długa i może zawierać pewne powtórzenia, koncepcja opracowywania standardowych procedur działania w przypadku konkretnych scenariuszy może pomóc szybko i skutecznie reagować na daną sytuację nadzwyczajną, o ile plany na wypadek sytuacji nadzwyczajnych przewidują odpowiedni stopień elastyczności. (Estonia)
- W Finlandii można zaobserwować wyraźną intencję i starania, by jak najbardziej uprościć model zarządzania kryzysowego. Dzięki tym staraniom Finlandia dysponuje niezwykle skutecznym modelem zarządzania kryzysowego. (Finlandia)
- Terroryzm uważany jest za rodzaj zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego – a więc kwestię, która powinna podlegać fińskiej policji – i traktuje się go jak przestępstwo. W wykonywaniu tych zadań policję wspierają inne organy; z tego względu jest ona uprawniona do korzystania z zasobów obronnych i wszelkich innych, jak również z pomocy wszelkich organów, które mogą być uznane za ważne dla opanowania sytuacji związanej z terroryzmem. Z uwagi na skromność zasobów wszystkie funkcje pełni się, dzieląc się tymi zasobami. Upoważnienia, które mają solidną podstawę prawną, oraz regularne szkolenia i komunikacja stanowią wystarczającą gwarancję, że zasoby będą wykorzystywane w możliwie wydajny sposób. Ponieważ ten model zarządzania zapobiega duplikowaniu działań, znaczne sumy pieniędzy można zaoszczędzić na zakupie sprzętu i na jego wykorzystaniu w razie sytuacji nadzwyczajnej. (Finlandia)

- Specjalny Zespół Interwencyjny (Karhu) przeznaczają 40% swojego czasu pracy na rutynowe działania policyjne. Ta metoda gwarantuje, że członkowie zespołu będą na bieżąco z ogólnymi zasadami pracy policji, i zapewnia osobiste kontakty między członkami tego zespołu a funkcjonariuszami zajmującymi się rutynowymi działaniami policyjnymi. (Finlandia)
- Regularna wymiana personelu między policyjnymi siłami bezpieczeństwa a Krajowym Biurem Śledczym zapewnia lepsze wzajemne rozumienie pracy tych organów i sprawia, że w razie prowadzenia dochodzeń dotyczących aktów terroryzmu ich współpraca jest harmonijna. (Finlandia)
- Zakres planów interwencyjnych przewidziany w planie VIGIPIRATE stworzonym pod egidą SGDN obejmuje cały wachlarz zagrożeń terrorystycznych. (Francja)
- Scentralizowany i posiadający jasną strukturę łańcuch hierarchiczny wydaje się wyjątkowo efektywny. Użytecznym mechanizmem jest funkcja zarządcy i koordynatora, którą w razie sytuacji kryzysowej na obszarze podlegającym jego kompetencjom sprawuje Prefekt Strefy Obronnej. (Francja)
- Federacyjna organizacja państwa jest tak pomyślana, by nie wpływała ujemnie na spójność ustaleń ogólnych i nie powodowała niewydolności organizacyjnych. Koordynacja zadań między szczeblem lokalnym a federalnym wydaje się przebiegać harmonijnie i nie powoduje luk w działaniach ani ich dublowania. Wydaje się, że na wszystkich etapach – od oceny zagrożenia, przez fazę planowania, po samą organizację pomocy – każdy aspekt jest należycie wzięty pod uwagę. (Niemcy)
- Dobrze przygotowany system zarządzania kryzysowego i reakcji na incydenty o nazwie „Polydeukis” i różne stopnie zagrożenia. Dokument ten ze swej natury podlega ciągłym aktualizacjom. Korzysta z *know-how*, które Grecja nabyła w obszarze zarządzania kryzysowego przed igrzyskami olimpijskimi w 2004 r. i w czasie ich trwania. (Grecja)

- Interesująca struktura oceny; Grupa OSINT (ds. Danych Wywiadowczych ze Źródeł Ogólnodostępnych) w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Grupa ta została utworzona w roku 2007 pod egidą Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Przekazuje ona oceny poświęcone różnym zagadnieniom, a zwłaszcza informacje dotyczące bezpieczeństwa obywateli węgierskich oraz innych kwestii związanych z węgierskimi interesami za granicą, takich jak organizacje terrorystyczne, osoby zaangażowane w działania terrorystyczne czy rozprzestrzenianie broni masowego rażenia. (Węgry)
- Istnienie dokumentu „*Ramy zarządzania poważnymi sytuacjami nadzwyczajnymi*” umożliwia koordynację działań i współpracę między wszystkimi organami zarządzania kryzysowego opartą na tych samych wytycznych oraz w jasny sposób definiuje zakres kompetencji i organizację strategiczną. (Irlandia)
- Metodologia, w której coroczne stosowanie kwestionariusza, a następnie omawianie odpowiedzi na zawarte w nim pytania z departamentem lub organem udzielającym odpowiedzi stanowi punkt wyjścia do corocznej rewizji planów, oraz przekazywanie sprawozdania rocznego rządowi wydają się rozwiązaniem wyjątkowym na tle Europy. (Irlandia)
- Choć struktura zarządzania kryzysowego we Włoszech jest złożona i bazuje na szeregu instytucji, których rozwój ma korzenie w okolicznościach dyktowanych historią, wymiana informacji i koordynacja działań między tymi instytucjami (w tym służbami ochrony ludności, strażą pożarną itp.) wydają się przebiegać sprawnie. Zwłaszcza jednostka ds. sytuacji kryzysowych stosuje rozwiązania, które pozwalają na dużą elastyczność, dzięki czemu w działaniach jednostki nie muszą uczestniczyć wszystkie instytucje równocześnie (ale tylko te, które są właściwe dla danego rodzaju sytuacji kryzysowej). (Włochy)

- Praktyka stosowana przez C.A.S.A. to – jak się zdaje – szczególnie użyteczny model wymiany informacji między wszystkimi stosownymi podmiotami pozwalający uniknąć dublowania działań, do którego mogłoby dochodzić w ramach tak złożonego systemu zarządzania kryzysowego.

Najważniejszą rzeczą w każdej sytuacji kryzysowej, a zwłaszcza w przypadku ataku terrorystycznego, jest potrzeba dysponowania dobrym mechanizmem wymiany informacji; mechanizmem, który zapewnia szybkie przekazywanie informacji do właściwych organów, a w ten sposób pozwala na podjęcie stosownych działań. Funkcję taką pełni system C.A.S.A., który umożliwia ocenę poziomu zagrożenia na podstawie ciągłego napływu informacji. (Włochy)
- Utworzenie Biura ds. Koordynacji i Planowania Działań Sił Policyjnych stanowi cenny instrument umożliwiający optymalizację i harmonizację działań służb oraz planowanie działań sił policyjnych. (Włochy)
- W krajowym planie zwalczania terroryzmu określono zapobiegawcze środki zwalczania terroryzmu, którymi powinny się zająć instytucje państwowe i inne organizacje. W planie opisano również rolę każdej instytucji zaangażowanej w walkę z terroryzmem oraz zamieszczono kluczowe wytyczne na wypadek ataku terrorystycznego. Raz na dwa lata plan jest weryfikowany. (Łotwa)
- Personel centrum kryzysowego wydaje się kierować zasadą ułatwiania koordynacji między odpowiednimi organami lub obszarami, nie próbując umniejszać zakresu ich obowiązków ani uprawnień, lecz zachęcając inne departamenty do bycia gotowym na podjęcie ścisłej i przejrzystej współpracy z centrum kryzysowym. (Luksemburg)

- Kolejnym przykładem sprawdzonego rozwiązania są działania i treść planu VIGILNAT. (Luksemburg)
- Wysoce wydajne wykorzystanie ograniczonych zasobów, istniejących organów i dostępnych narzędzi, w tym sił zbrojnych. Ustawodawstwo maltańskie przewiduje i reguluje wsparcie, którego wojsko musi udzielić krajowej policji i siłom bezpieczeństwa, w szczególności w przypadku likwidowania skutków incydentów o charakterze terrorystycznym. Dzięki takiemu wsparciu możliwe jest jak najpełniejsze wykorzystanie zasobów i unikanie nadmiaru sprzętu i działań. Codzienna współpraca różnego rodzaju sił sprawia, że koncepcja współpracy jest znana, co może się okazać korzystne w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej. (Malta)
- Struktura oparta na pięciu scenariuszach i odpowiadających im listach kontrolnych zapewnia dowódcy na miejscu wydarzenia i w centrach dowodzenia dostateczne wytyczne i dostateczną elastyczność, by stosownie reagować na wszelkie sytuacje nadzwyczajne. (Holandia)
- Bardzo charakterystyczną cechą systemu holenderskiego jest silne oparcie na podejściu regionalnym; jasne stało się jednak, że w przypadku sytuacji kryzysowej spowodowanej incydem terrorystycznym odpowiedzialność za zarządzanie przypadnie Krajowemu Koordynatorowi ds. Zwalczania Terroryzmu. Wydaje się, że ta struktura dobrze wpasowuje się w ogólną holenderską kulturę administracyjno-rządową. W przypadku ataku o konsekwencjach na skalę ponadregionalną, krajową lub międzynarodową zapewnienie skoordynowanego podejścia w ramach tej struktury może wprawdzie być pewnym wyzwaniem, ale w jakimś zakresie odpowiedzialność są ponadregionalne ćwiczenia oraz koordynująca rola Koordynatora ds. Zwalczania Terroryzmu, który jest kompetentny w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej o charakterze terrorystycznym. (Holandia)

- Ustawa o zarządzaniu kryzysowym. Istnienie kompleksowych przepisów prawnych, które określają uprawnienia i rolę każdej z instytucji zarówno na szczeblu politycznym, jak i operacyjnym, jest ważnym krokiem ku określeniu uprawnień i roli każdej z nich w obszarze zarządzania kryzysowego. Plan nie tylko wskazuje, która instytucja lub organ są zaangażowane i jakie są ich zadania, lecz także porusza tak szczegółową kwestię, jak harmonogramy i terminy przedstawiania na przykład planów ochrony infrastruktury krytycznej. (Polska)
- W wyżej wymienionej ustawie zawarte są przepisy budżetowe o planowaniu zarządzania kryzysowego i postępowaniu w sytuacjach kryzysowych; przepisy te są określeniem ram finansowych, wraz z dotacjami. Pozwalają one uniknąć dyskusji w trakcie sytuacji kryzysowej lub po jej wystąpieniu i gwarantują wysoki poziom pewności. (Polska)
- Operatorzy infrastruktury krytycznej są zobowiązani sporządzić i wykonywać plan ochrony infrastruktury krytycznej. Odpowiadają oni także za poinformowanie administracji publicznej o osobach kontaktowych. Dostęp do wszystkich planów mają jednak organy centralne, i to one są odpowiedzialne za koordynację, dzięki czemu podejście do zarządzania kryzysowego jest spójniejsze. (Polska)
- Istnienie mianowanego przez premiera i umocowanego prawnie Sekretarza Generalnego ds. Systemu Bezpieczeństwa Wewnętrznego. (Portugalia)
- Istnienie takiego organu, dowodzącego zarządzaniem i operacjami, pozwala nawiązać ściślejsze związki między decydentami politycznymi a dowództwem operacyjnym. Dodatkowo powstaje dzięki niemu forum, na którym obecni są przedstawiciele wszystkich jednostek zaangażowanych w zarządzanie kryzysowe, co przyczynia się do wydajniejszego planowania. (Portugalia)
- Kluczowe podmioty pierwszego reagowania znajdują się w obrębie MSW. Takie rozwiązanie nie tylko ogranicza możliwość nieporozumień natury politycznej, lecz także gwarantuje jasną strukturę dowodzenia w razie wystąpienia sytuacji kryzysowej. (Portugalia)

- Standard wyposażenia ANPC (*Autoridade Nacional de Protecção Civil*) jest bardzo wysoki. Do dyspozycji wszystkich podmiotów pierwszego reagowania pozostaje parę w pełni wyposażonych mobilnych stanowisk zarządzania. Całe to wyposażenie może zostać łatwo uruchomione w przypadku jakiegokolwiek sytuacji nadzwyczajnej i udostępnione zaangażowanym jednostkom. (Portugalia)
- Istnieje jasna pionowa struktura organizacyjna i wyraźne rozróżnienie między zadaniami i odpowiedzialnością natury politycznej/strategicznej, operacyjnej/technicznej i taktycznej. Na każdym szczeblu zadania są jasno zdefiniowane, a procedury zapisane w protokołach i innych przepisach. (Rumunia)
- Organ SNPCT (*Sistemului Național de Prevenire și Combatere a Terorismului*) posiada bardzo rozległą strukturę, która stale obejmuje wszelkie stosowne podmioty biorące udział w zapobieganiu terroryzmowi i walce z nim. W oparciu o tę strukturę i na podstawie stosownych protokołów i przepisów prawnych istniejący system zarządzania CCOA zapewnia stały przepływ informacji do stosownych organizacji zgromadzonych w SNPCT i z nich. Dzięki temu istnieją dobre warunki wstępne do szybkiej reakcji na ewentualną sytuację kryzysową. (Rumunia)
- Poza stałym gromadzeniem danych wywiadowczych przez SRI (*Serviciul Român de Informații*) i inne służby wywiadowcze organy rumuńskie wzmacniają współpracę policji ze społecznością lokalną. Pełne wprowadzenie tej koncepcji w życie umożliwi władzom osiągnięcie gotowości na sytuacje nadzwyczajne o dużej skali. (Rumunia)
- Pełna kopia zapasowa policyjnej bazy danych znajduje się poza stolicą, Ljubljaną. W ten sposób możliwość uszkodzenia systemu jest jeszcze zmniejszona. (Słowenia)
- Krajowe centrum kryzysowe (utworzone przy słoweńskim Ministerstwie Obrony) zapewnia infrastrukturę oraz techniczne, informatyczne i telekomunikacyjne zasoby konieczne do pracy rządowego i krajowego personelu operacyjnego. Centrum jest dobrym przykładem bezpiecznych warunków, łączności oraz właściwej infrastruktury informatycznej, które przyczyniają się do poprawy koordynacji między różnymi podmiotami zaangażowanymi w zarządzanie kryzysowe. (Słowenia)

- Ogólna spójność i skuteczna organizacja całego krajowego systemu zarządzania kryzysowego (*Sistema Nacional de Gestión de Situaciones de Crisis – SNGSC*) są same w sobie przykładem sprawdzonego rozwiązania. Jednak ustalenia i mechanizmy wymienione poniżej mogą być również uznane za taki przykład. (Hiszpania)
- Krajowe centrum kryzysowe (CNGSC), stworzone z myślą o wszystkich rodzajach sytuacji kryzysowych, działające 24 godziny na dobę i 7 dni w tygodniu, jest gwarancją skuteczności. (Hiszpania)
- Scentralizowana baza danych referencyjnych przy CNPIC (*Centro Nacional para la Protección de las Infraestructuras Críticas*), które zajmuje się ochroną infrastruktury krytycznej, zdaje się działać wyjątkowo sprawnie. Zawiera ona również dane właściwych osób kontaktowych na wypadek incydentu oraz listę pierwszych działań, które powinny podjąć podmioty pierwszego reagowania. (Hiszpania)
- Dzięki temu, że organy ścigania i organy ochrony ludności stosują ten sam system oparty na czterech stopniach zagrożenia, organy ścigania mogą prawidłowo i w sposób spójny interpretować oceny przygotowywane przez organy ochrony ludności i *vice versa*. (Hiszpania)
- Rola krajowego centrum kryzysowego ma charakter ściśle strategiczny, co pomaga uniknąć prób sterowania procesami operacyjnymi ze szczebla rządowego. (Szwecja)
- Koncepcja połączenia wszystkich agencji ds. sytuacji nadzwyczajnych i agencji ds. reagowania w jedno ciało koordynujące zwane MSB (*Myndigheten för samhällsskydd och beredskap*) może stać się dobrym narzędziem koordynacji na etapie reagowania w przypadku wydarzeń o dużej skali i operacji międzynarodowych. (Szwecja)
- Widoczna obecność lokalnych organizacji rządowych w służbach odpowiedzialnych za zarządzanie kryzysowe i reagowanie na sytuacje nadzwyczajne zapewnia dobrą jakość lokalnych systemów bezpieczeństwa. Planowanie zarządzania sytuacjami nadzwyczajnymi na szczeblu lokalnym zapewnia dobrą jakość reakcji w razie incydentów i wydarzeń o ograniczonych rozmiarach. (Szwecja)

- Brytyjska strategia zwalczania terroryzmu (CONTEST2) jest podstawą wszelkich prac dotyczących zagrożeń o charakterze terrorystycznym. Wszystkie właściwe organy muszą postępować zgodnie z 4 punktami dotyczącymi zapobiegania, ścigania, ochrony i przygotowywania (tzw. 4P – *prevent, pursue, protect, prepare*), zapewniając w ten sposób spójną realizację istniejących programów i planów działania. (Zjednoczone Królestwo)
- Zespoły łączności z rządem (*Government Liaison Teams – GLTs*) wspierają organy lokalne i służą im poradą, a także pełnią funkcję ważnego kanału komunikacyjnego i informacyjnego. (Zjednoczone Królestwo)
- Jeśli chodzi o przygotowanie na sytuacje kryzysowe i do zarządzania kryzysowego, struktura organów policyjnych: od Stowarzyszenia Szefów Policji (*Association of Chief Police Officers – ACPO*) po główne komendy regionalne i lokalne (dowództwa złote, srebrne i brązowe) jest idealną bazą do optymalnego planowania i prowadzenia operacji. (Zjednoczone Królestwo)
- Przejrzyste zarządzanie informacjami przez organy rządowe (rejestr dostępny przez Internet, stopień zagrożenia, ulotki dotyczące różnych scenariuszy itp.) sprawia, że opinia publiczna jest bardziej świadoma i lepiej rozumie, czym są środki służące zwiększaniu bezpieczeństwa. (Zjednoczone Królestwo)
- Bliska współpraca między OSCT (*Office for Security and Counter-Terrorism*), NaCTSO (*National Counter Terrorism Security Office*) i właściwymi agencjami rządowymi jest gwarancją zrównoważonego charakteru stosowanych programów i środków. (Zjednoczone Królestwo)
- Celem wdrożenia planu HERMIS jest umożliwienie stosownego i wczesnego informowania wszystkich misji dyplomatycznych w Londynie o incydentach, w których życie straci wiele osób, lub o innych poważnych sytuacjach, które mogą mieć miejsce w kraju. Jest to przykład sprawdzonego rozwiązania, ponieważ wszystkie ambasady są na bieżąco informowane o rozwoju wydarzeń, a służby policyjne mogą w tym czasie swobodnie, bez zakłóceń prowadzić swoje działania. (Zjednoczone Królestwo)

1.1.2. Udział obywateli, organizacji pozarządowych i ochotników

- Zasada angażowania obywateli w zarządzanie kryzysowe, będąca skutkiem licznego uczestnictwa ochotników w działaniach służb ratowniczych, jest zjawiskiem pozytywnym. Nie tylko automatycznie sprawia, że społeczeństwo staje się bardziej świadome możliwych zagrożeń katastrofami, lecz także zwiększa umiejętność radzenia sobie w takich sytuacjach. (Austria)
- Dobre włączanie organizacji pozarządowych, takich jak Czerwony Krzyż, w działania ratownicze i w zarządzanie ratownictwem medycznym. (Austria)
- Angażowanie ochotników – obok personelu stałego – okazało się narzędziem skutecznym i uchodzi za jeden z przykładów sprawdzonego rozwiązania. Ochotnicy cypryjskich służb ochrony ludności skutecznie pomogli tysiącom repatriowanych obywateli państw UE i państw trzecich podczas kryzysu w Libanie w 2006 r. To samo można powiedzieć o udziale cypryjskich służb ochrony ludności w walce z kilkoma klęskami żywiołowymi oraz ostatnio – z gwałtownymi pożarami lasów, które dotknęły Cypr i Grecję w roku 2007. (Cypr)
- W państwie tym istnieje bardzo rozbudowany system wolontariatu (Liga Obrony, ochotnicy wspierający policję). Aby usprawnić współpracę z policją, co roku Sztab Generalny Ligi Obrony zawiera umowę ramową z Zarządem Policji. Zgodnie z umową w ramach wszystkich regionalnych jednostek Ligi Obrony rozpoczęto tworzenie zespołów ochrony porządku publicznego. W skład tych zespołów wchodzi członkowie Ligi Obrony, którzy mają status asystentów policjantów i pomagają funkcjonariuszom w ochronie porządku publicznego, a w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych mogą również pełnić zadania żandarmerii wojskowej. Oprócz bezpośredniego szkolenia wojskowego Liga Obrony zapewnia swym członkom wiele innych umiejętności i doświadczeń przydatnych w codziennym życiu. Członkowie Ligi Obrony często podejmowali szybkie i zdecydowane działania z wykorzystaniem umiejętności udzielania pierwszej pomocy i umiejętności paramedycznych nabytych podczas szkoleń, ratując wielu współobywateli, których życie znalazło się w niebezpieczeństwie. (Estonia)

- Przykładem sprawdzonego rozwiązania z pewnością może być zaawansowane podejście do partnerstwa publiczno-prywatnego. Rozdzielenie krajowych (politycznych) stopni zagrożenia zgodnie z założeniami DTN (*Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland*) od systemu ostrzeżeń działającego w ramach sektora prywatnego jest usprawnieniem wartościowej współpracy między tymi dwoma stronami. (Holandia)
- Interesującym aspektem sporządzonego przez MSWiA opracowania o strukturze zarządzania kryzysowego było wyraźne uznanie roli organizacji pozarządowych zarówno na szczeblu krajowym, jak i regionalnym. Ich obecność na szczeblu krajowym ma sprzyjać uczestnictwu w kształtowaniu polityki zarządzania kryzysowego; na szczeblu wojewódzkim mają one być ujęte w formie zasobów pozarządowych, które można wezwać w zależności od charakteru danej sytuacji kryzysowej. (Polska)

1.1.3. Organizacja pracy na miejscu

- Organizacja pracy policji w przypadku wystąpienia incydentu terrorystycznego. Warto zastosować podejście, zgodnie z którym na szczeblu europejskim wyznaczano by osobę zarządzającą miejscem wypadku. Takie stanowisko zapewnia skuteczną koordynację zarówno dochodzeniowych jak i administracyjnych zadań policji oraz umożliwia kontakty między policją a innymi służbami ratowniczymi. (Belgia)
- Z racji swoich ogólnych uprawnień dochodzeniowych fińska policja może w ramach swojego mandatu zażądać wszelkich informacji (w tym list pasażerów) bez występowania o dodatkowe upoważnienie. (Finlandia)
- Dzięki racjonalizacji i stworzeniu śledczym stosownych ram jednostka reagowania ustanowiona przez DCPJ (*Direction Centrale de la Police Judiciaire*) ułatwia działanie w krytycznych początkowych fazach dochodzenia następujących po ataku terrorystycznym. (Francja)

- W CCOA podlegającym SRI uruchomiono specjalną linię telefoniczną do powiadomień o potencjalnych zagrożeniach terrorystycznych. Kontakt z tą linią jest darmowy i możliwy 24 godziny na dobę i 7 dni w tygodniu. Eksperci z dziedziny terroryzmu są gotowi do identyfikowania fałszywych alarmów i do natychmiastowej oceny (ograniczonych) stosownych informacji. (Rumunia)
- Zespół wsparcia policyjnego ds. zarządzania skutkami poważnych ataków terrorystycznych, utworzony w styczniu 2006 r. i złożony z ekspertów z CNP (*Cuerpo Nacional de Policía*) i z GC (*Guardia Civil*), jest bardzo pomocny w przypadku poważnego ataku terrorystycznego. Przykładem sprawdzonego rozwiązania jest także naprzemienne dowodzenie tym zespołem przez CNP i GC. (Hiszpania)
- Podstawowa zasada polegająca na tym, że odpowiedzialność pozostaje na najniższym szczeblu lokalnym oraz że strategiczne doradztwo pochodzi ze strony rządowej, jest przydatnym sposobem podziału uprawnień i pozwala uniknąć złożonego i długiego procesu podejmowania decyzji. (Zjednoczone Królestwo)

1.1.4. Stosunki z sektorem prywatnym

- Powiązania krajowego centrum kryzysowego z sektorem prywatnym poprzez system wprowadzony w życie przez FEB (Federację Przedsiębiorstw Belgijskich) wydają się zarówno elastyczne, jak i wysoce skuteczne. Takie podejście mogłoby zostać wprowadzone także na szczeblu europejskim. (Belgia)
- Zobowiązania dotyczące zaangażowania i współpracy osób fizycznych i prawnych oraz przedsiębiorców podczas sytuacji kryzysowych są ujęte w przepisach o zarządzaniu kryzysowym; za naruszenie przepisów grożą sankcje (natomiast koszty poniesione w następstwie działania podjętego w sytuacjach kryzysowych na polecenie organów publicznych są zwracane). (Bułgaria)

1.1.5. Zagrożenia chemiczne, biologiczne, radiologiczne i jądrowe

- Lokalne zespoły ratownicze (przed końcem 2008 r. obecne we wszystkich 28 regionach), które są wyposażone na wypadek incydentów chemicznych, biologicznych, radiologicznych i jądrowych. (Bułgaria)
- Zagrożenie incydentami chemicznymi, biologicznymi, radiologicznymi i jądrowymi jest należycie uwzględnione zarówno pod kątem działań prewencyjnych, jak i działań interwencyjnych podejmowanych po ataku. (Francja)
- Siły zbrojne i straż pożarna zostały wyposażone w taki sam lub przynajmniej porównywalny pod względem zastosowania sprzęt, by reagować na incydenty chemiczne, biologiczne, radiologiczne i jądrowe. Taki sprzęt otrzymały również podmioty pierwszego reagowania w Irlandii Północnej. Tego rodzaju podejście transgraniczne dowodzi zaangażowania organów irlandzkich we współpracę transgraniczną i ogólnoeuropejską. (Irlandia)
- Zamawianie sprzętu, zwłaszcza wykorzystywanego w przypadku incydentów chemicznych, biologicznych, radiologicznych i jądrowych, uzgadniają między sobą różne organy zaangażowane w ten obszar. Ta otwarta debata między instytucjami umożliwia lepsze zrozumienie realnych potrzeb każdej z nich, jak również wymianę doświadczeń związanych z korzystaniem z różnych rodzajów sprzętu. Jest oczywiste, że tego typu bardziej interaktywna procedura pozwala na lepsze wykorzystanie dostępnego budżetu. (Portugalia)
- W związku z ograniczonym charakterem specjalistycznej infrastruktury zdrowotnej koniecznej w przypadku incydentów chemicznych, biologicznych, radiologicznych i jądrowych słowackie Ministerstwo Zdrowia dokonało uzgodnień w sprawie współpracy z Austrią i Czechami oraz rozszerzyło ich zakres o szkolenia. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych poinformowało, że finalizuje obecnie umowę z Ministerstwem Zdrowia dotyczącą pierwszeństwa dostępu do takiej infrastruktury dla podmiotów pierwszego reagowania. Umowa ta obejmuje dostęp do publicznej i prywatnej infrastruktury zdrowotnej i do pierwszej pomocy w terenie za pośrednictwem służb ratowniczych. Również kontrolne laboratoria chemiczne w ramach podlegającej Ministerstwu Spraw Wewnętrznych ochrony ludności tworzą mobilne centra, które mogą udzielać wsparcia na miejscu, i prowadzą testy gotowości infrastruktury na incydenty natury chemicznej, biologicznej, radiologicznej i jądrowej. (Słowacja)

- Ogólnokrajowe zamówienia na podstawowy sprzęt stosowany w przypadku incydentów chemicznych, biologicznych, radiologicznych i jądrowych zapewniają kompatybilność podmiotów pierwszego reagowania zaangażowanych w kwestie związane z tymi incydentami. Planuje się, że do końca 2013 r. wszystkie 44 oddziały strażackie o dużym znaczeniu (z których 13 jest oddziałami zawodowymi) zostaną wyposażone w wysokiej jakości sprzęt stosowany w przypadku incydentów chemicznych, biologicznych, radiologicznych i jądrowych. (Słowenia)
- Szwedzkie służby policyjne opracowały jednolite normy reakcji na incydenty chemiczne, biologiczne, radiologiczne i jądrowe. Normy te obejmują wspólne szkolenia, procedury i sprzęt na szczeblu krajowym; rozwiązanie to ułatwia wspólne dla całego kraju podejście do tej kwestii. (Szwecja)

1.1.6. Współpraca różnych służb

- W celu poprawy współpracy między policją, służbami celnymi i strażą graniczną utworzono wspólny organ. Wszystkie trzy służby korzystają ze wspólnej bazy danych, a ich przedstawiciele biorą udział w cotygodniowych spotkaniach służących omawianiu wspólnych kwestii. (Finlandia)
- Doskonały system oddolnego zarządzania kryzysowego dzięki ocenom zagrożenia prowadzonym przez UCLAT (*Unité de coordination de la lutte anti-terroriste*). Oceny te, w które zaangażowane są wszystkie odnośne służby, mają kluczowe znaczenie dla procesu ustalania stopnia zagrożenia, od którego zależy uruchomienie planu VIGIPRATE. (Francja)
- Wspólna dla landów (i znajdująca się w Berlinie) baza danych o zasobach technicznych i ludzkich, w połączeniu z listą środków, które należy podjąć, oraz szeregiem opcji dodatkowych, wydają się dobrym narzędziem współpracy różnych służb. (Niemcy)
- Połączenie struktury i funkcjonowania GTAZ (Wspólnego Centrum ds. Zwalczania Terroryzmu w Republice Federalnej Niemiec) z wysiłkami czynionymi przez 40 służb działających w Niemczech w obszarze walki z terroryzmem o podłożu religijnym umożliwia skuteczną ocenę zagrożenia. (Niemcy)

- Współpraca między AGS a siłami zbrojnymi, a zwłaszcza zaangażowanie sił zbrojnych w przypadku konieczności rozbrojenia improwizowanych urządzeń wybuchowych. (Irlandia)
- Centrum ds. Zwalczenia Terroryzmu. Istnienie stałego Centrum ds. Zwalczenia Terroryzmu, które w razie zbliżania się sytuacji nadzwyczajnej może uruchomić Centrum Dowództwa Operacyjnego, ma znaczenie kluczowe. Centrum ds. Zwalczenia Terroryzmu jest również odpowiedzialne za przygotowywanie, aktualizację i wprowadzanie w życie krajowego planu działań antyterrorystycznych, a także za opracowywanie planów reakcji na wypadek konkretnych sytuacji. (Łotwa)
- Służby specjalne w postaci Departamentu Służb Wywiadowczych i Organów Ścigania nadal są główną instytucją ds. zapobiegania terroryzmowi na Łotwie. Połączenie w ramach jednego organu prawnych zdolności policji z umiejętnościami służb wywiadowczych pozwala na skuteczne działania prewencyjne oraz na dokonywanie bardziej realistycznych ocen zagrożenia. (Łotwa)
- Fakt, że w skład maltańskich służb specjalnych wchodzi oddelegowani pracownicy policji, służb celnych i sił zbrojnych, sprawia, że przepływ informacji i współpraca między tymi organami są sprawniejsze, a skuteczność funkcjonowania maltańskich służb specjalnych jest większa. (Malta)
- Istnieje Koordynator ds. Zwalczenia Terroryzmu, który w przypadku aktu terrorystycznego sprawuje rolę koordynacyjną. Widać, że w związku z tym znacznie wzrosło przygotowanie na sytuacje kryzysowe, zwłaszcza związane z terroryzmem, i zdolność do reagowania na nie – zarówno jeśli chodzi o wiedzę techniczną, jak i aktualność procedur. (Holandia)

- Wartość dodana, jaką stanowi potencjał Centrum Antyterrorystycznego w zakresie analizy informacji i danych wywiadowczych, wiąże się przede wszystkim z procesem „weryfikacji”. Z prezentacji wynika, że istnieje rozbudowany i spójny system sprawozdawczości (intranet Centrum Antyterrorystycznego) i że za jego pomocą generowane są sprawozdania operacyjne i sytuacyjne; jednak nie zobrazowano jasno szczegółów ani wartości dodanej weryfikacji prowadzonej przez Centrum Antyterrorystyczne.
Wykorzystanie procedur sprawozdawczych Centrum Antyterrorystycznego jako wzorów przez różne krajowe podmioty związane z obszarem bezpieczeństwa poprawiłoby wymianę informacji i wzajemne zrozumienie. Odnotowano, że zgromadzenie różnych podmiotów na forum Centrum Antyterrorystycznego już przyniosło korzyści jakościowe. (Polska)
- SIRESP (*Sistema Integrado das Redes de Emergência e Segurança de Portugal*) jest dobrze rozwiniętą strukturą służącą do komunikacji między służbami. Udostępnienie SIRESP partnerom prywatnym to doskonałe podejście umożliwiające szybkie porozumiewanie się podmiotów prywatnych i organów publicznych w przypadku sytuacji nadzwyczajnej. Obecność wszystkich struktur zaangażowanych w zarządzanie kryzysowe w jednej sieci oznacza, że w razie potrzeby wykorzystać można najodpowiedniejsze środki. (Portugalia)
- Znaczne korzyści płyną z utworzenia w maju 2004 r. Krajowego Centrum ds. Koordynacji Zwalczania Terroryzmu (*Centro Nacional de Coordinación Antiterrorista – CNCA*), za którego pośrednictwem Ministerstwo Spraw Wewnętrznych otrzymuje wszelkie dane wywiadowcze zgromadzone przez wszystkie jednostki administracyjne zaangażowane w walkę z terroryzmem. (Hiszpania)

1.2. Współpraca dotycząca potencjalnych celów o charakterze transgranicznym

- Szczególnie zaawansowana wydaje się współpraca krajów Beneluksu, które wymieniają się informacjami na temat analizy ryzyka, zarządzania sytuacjami nadzwyczajnymi oraz przeprowadzania wspólnych ćwiczeń. Można to uznać za przykład sprawdzonego rozwiązania, które można by ewentualnie wdrożyć w innych miejscach na zasadzie regionalnego sąsiedztwa. (Belgia)
- Ze wszystkimi sąsiednimi państwami zawarto umowy dwustronne lub protokoły ustaleń dotyczące współpracy w sytuacjach kryzysowych. (Bułgaria)

- Ze wszystkimi sąsiednimi państwami zawarto umowy o współpracy i pomocy w zakresie zapobiegania poważnym incydom (w tym atakom terrorystycznym) i radzenia sobie z ich skutkami. (Litwa)
- Szczególnie zaawansowana wydaje się współpraca krajów Beneluksu, które wymieniają się informacjami na temat analizy ryzyka, zarządzania sytuacjami nadzwyczajnymi oraz przeprowadzania wspólnych ćwiczeń. Można to uznać za przykład sprawdzonego rozwiązania, które można by ewentualnie wdrożyć w innych miejscach na zasadzie regionalnego sąsiedztwa. (Luksemburg)
- W przypadku Słowacji charakterystyczną cechą uzgodnień w zakresie reagowania kryzysowego i likwidowania skutków jest współpraca regionalna w ramach Grupy Wyszehradzkiej (V4). Obejmuje ona szeroką współpracę w dziedzinie szkoleń i ćwiczeń podejmowaną przez różne podmioty zgodnie z dwustronnymi umowami rządowymi zawartymi przez Polskę, Czechy, Węgry i Słowację. W ramach V4 państwa-strony spotykają się co roku, po to by przedyskutować programy prac, wymianę informacji i ekspertów oraz organizację szkoleń i ćwiczeń. (Słowacja)
- Przeprowadza się wiele ćwiczeń, w których uczestniczą służby krajowe lub lokalne oraz sąsiednie państwa. Podsumowania tych ćwiczeń są okazją do określenia tego, co można jeszcze usprawnić i doprecyzować w planach interwencyjnych. (Słowenia)
- Ze wszystkimi sąsiednimi państwami zawarto umowy o współpracy i pomocy w zakresie zapobiegania poważnym incydom (w tym atakom terrorystycznym) i radzenia sobie z ich skutkami. (Słowenia)
- Jeśli chodzi o współpracę transgraniczną, dobrym przykładem współpracy z sąsiednimi państwami może być centrum łączności operacyjnej *Vrata Megvarje*. Centrum to zostało już utworzone. Pracują w nim funkcjonariusze policji z Włoch, Austrii i Słowenii. Działa ono 24 godziny na dobę przez wszystkie dni w tygodniu, posiada własny obiekt i zatrudnia stały personel złożony z funkcjonariuszy ww. trzech krajów. (Słowenia)

1.3. Sieci łączności i systemy IT

- Wszystkie siły bezpieczeństwa (policja, straż pożarna, pogotowie) mogą się ze sobą porozumiewać przy użyciu tej samej cyfrowej sieci (ASTRID). Zapewnia to na wszystkich szczeblach spójność działań w zakresie niesienia pomocy. (Belgia)
- Sieć radiową cypryjskiej policji wspiera i serwisuje Wydział Specjalny Policji, który odpowiada za cały system. Sprawdzonym rozwiązaniem jest również posiadanie prywatnej sieci telefonicznej oraz zawieranie specjalnych umów serwisowych z dostawcami, którzy mają ją wspomagać. (Cypr)
- Rozwój krajowej sieci łączności usprawni koordynację i współpracę pomiędzy regionami. (Republika Czeska)
- Jednym z celów krajowego planu działań jest zajęcie się kwestią zobowiązania dostawców usług poczty elektronicznej i usług internetowych do przechowywania i przekazywania właściwym organom odpowiednich informacji (nie dotyczy to treści komunikatów, lecz takich danych, jak nadawca, odbiorca i czas transmisji). Zgodnie z obowiązującym prawodawstwem oraz ramami prawnymi WE dotyczącymi łączności elektronicznej dostawcy ci nie są dostawcami usług łączności elektronicznej (czyli dostawcami usług transmisyjnych), lecz dostawcami usług społeczeństwa informacyjnego (czyli dostawcami usług w zakresie treści). (Republika Czeska)
- Sprawdzonym rozwiązaniem w dziedzinie komunikacji okazuje się KRISEINFO.DK – stabilna, podstawowa strona internetowa, za pomocą której obywatele uzyskują dostęp do prostych i rzeczowych informacji. Strona znajduje się na serwerach poza granicami Danii; serwery te cechują się stabilnością w sytuacjach kryzysowych i działają nawet wtedy, gdy występują problemy z centralnym systemem łączności w Danii. (Dania)

- Strona internetowa o strukturze zbliżonej do KRISEINFO.DK byłaby dobrym pomysłem w przypadku innych państw UE, które nie dysponują jeszcze takim rozwiązaniem. Należałoby zalecić, by taka strona wzorowana na KRISEINFO.DK była równie stabilna i pozwalała na przekazywanie obywatelom podstawowych i zasadniczych faktów w sytuacjach kryzysowych. (Dania)

- W Grecji utrzymaniem sieci radiowej zajmuje się sekcja techniczna Komendy Głównej Policji, która odpowiada za testowanie wszystkich sieci komunikacji głosowej i za nadzór nad nimi. Za testowanie wszystkich sieci przesyłających dane i za nadzór nad nimi opowiada sekcja technologii informacyjnych w Komendzie Głównej Policji.
Grecka policja jest niezależna, jeśli chodzi o środki transmisji. Obywa się bez zewnętrznej pomocy technicznej i kadrowej. (Grecja)

- Skutecznie działającą instytucją w walce z atakami cybernetycznymi jest CERT (zespół ds. reagowania kryzysowego w obszarze informatyki). CERT:
 - to centrum zajmujące się kryzysami związanymi z cyberprzestępczością;
 - odpowiada za ochronę krytycznej infrastruktury informatycznej instytucji rządowych i sektora prywatnego;
 - prowadzi szkolenia dla kadry zarządzającej i pracowników firm prywatnych;
 - świadczy usługi w zakresie baz danych dostosowane do indywidualnych potrzeb;
 - zapewnia okresowe informacje (dziennie/tygodniowe) w formie subskrypcji. (Węgry)

- Skuteczna sieć łączności – TETRA. Jest to zaszyfrowana sieć cyfrowa. Należy rozszerzyć zakres tej sieci na terytorium całych Węgier. (Węgry)

- Opracowana przez *Guardia di Finanza* baza danych „Dowodzenie, Kierowanie, Łączność, Komputery i Informacja (C4I)”, która jest pewnego rodzaju systemem kontroli ruchu statków (VTS) z dodatkowymi cechami analitycznymi, może się okazać interesująca dla innych państw członkowskich, zwłaszcza tych, które posiadają długą linię brzegową. Wszyscy partnerzy *Guardia di Finanza* mają dostęp do tej bazy i mogą do niej wprowadzać nowe dane. System może być także wykorzystywany jako narzędzie planowania operacji. (Włochy).

Jasne określenie roli poszczególnych instytucji. Jedną z największych zalet systemu lotewskiego jest jasny podział zadań w ramach istniejących struktur zajmujących się zwalczaniem terroryzmu. Ten jasny podział – ujęty ponadto w krajowym planie działań antyterrorystycznych – pozwala na lepsze i skuteczniejsze przeciwdziałanie atakom terrorystycznym i radzenie sobie z ich skutkami. (Łotwa)

- Malta jest dobrze przygotowana do radzenia sobie z wszelkimi atakami cybernetycznymi na systemy łączności wykorzystywane przez siły bezpieczeństwa. O tym, jak poważnie władze Malty traktują zagrożenie takimi atakami, świadczy istnienie Maltańskich Służb ds. Technologii Informacyjnej i Szkoleń (MITTS), a także zasadnicza rola tych służb. (Malta)
- Na terytorium całego kraju działa numer alarmowy 112. Policja, Departament ds. Ochrony Ludności oraz siły zbrojne zabezpieczają się wzajemnie przy obsłudze tego systemu. Ciągłe istnieją jeszcze stare numery alarmowe, ale połączenia są automatycznie kierowane na nr 112. (Malta)
- Duży nacisk kładzie się również na dobre funkcjonowanie infrastruktury łączności i infrastruktury informatycznej, np. na posiadanie dodatkowych linii do celów bezpiecznej łączności oraz systemów wsparcia na wypadek awarii systemu. Przeprowadza się ćwiczenia polegające na szkoleniach z zakresu bezpieczeństwa łączności. Specjalna Służba Telekomunikacyjna, wchodząca w skład systemu obrony, zapewnia wydzielone linie komunikacyjne, które działają niezależnie od sieci publicznych. (Rumunia)
- Ministerstwo Gospodarki korzysta z aplikacji komputerowej EPSIS do wspierania mobilizacji gospodarczej w czasie kryzysu. Proponowane udostępnienie systemu EPSIS (w ramach bezpiecznego połączenia internetowego) organowi regionalnemu (lokalna agencja zarządzania sytuacjami nadzwyczajnymi) powinno poprawić świadomość sytuacyjną i skuteczność reagowania kryzysowego. (Słowacja)

- WIS: Istnieje krajowy internetowy system informacji (WIS), który stworzono w ramach szwedzkiego systemu zarządzania sytuacjami kryzysowymi, aby ułatwić wymianę informacji pomiędzy różnymi podmiotami, na każdym szczeblu, przed wystąpieniem kryzysu, w jego trakcie i po nim. WIS pozwala na skuteczną wymianę wiedzy sytuacyjnej w czasie kryzysu. Obywatele i środki przekazu mają swobodny dostęp do tej strony internetowej i dzięki temu mogą obserwować przebieg wypadków w czasie kryzysu. (Szwecja)
- Szwedzki system 112 obsługiwany przez SOS alarm, przedsiębiorstwo będące własnością państwa, zapewnia dobry, jednolity standard odbierania i obsługi wywołań alarmowych w całym kraju. (Szwecja)

2. SZKOLENIA/ĆWICZENIA

- Organizowane przez Federalny Urząd ds. Ochrony Konstytucji i Zwalczenia Terroryzmu (BVT) seminaria dotyczą głównie zadań związanych z pierwszą reakcją w przypadku wystąpienia incydentów terrorystycznych. Seminaria te są skutecznym sposobem gromadzenia wiedzy fachowej niezbędnej w zarządzaniu w pierwszych godzinach po incydencie. Wymiana opinii i otwarte dyskusje sprzyjają interakcji różnych podmiotów biorących udział w zarządzaniu kryzysowym. Programy seminariów obejmują informacje ogólne na temat terroryzmu, ocenę zagrożeń, studia przypadków, a także identyfikację ofiar i pracę mediów. Ostatnie takie seminarium odbyło się w marcu 2009 roku. (Austria)
- Na wszystkich szczeblach (od najwyższego kierownictwa politycznego po podmioty reagujące bezpośrednio w regionach i miastach) organizowane są liczne kursy szkoleniowe. Ich wyniki i wyciągnięte z nich wnioski ujmowane są w planach zarządzania kryzysowego. (Bułgaria)
- Stałe szkolenia sił cypryjskiej policji, w tym policji portowej i morskiej, oraz innych organów państwa na wypadek ataku terrorystycznego. Dobrym tego przykładem mogą być Specjalne Siły Policji Cypryjskiej. (Cypr)

- Współpraca służb zaopatrzenia: w kraju istnieją dwie jednostki zajmujące się rozminowywaniem: jedna wchodzi w skład służb ratowniczych (największa; działa na co dzień, kampanie skierowane do społeczeństwa itd.); druga wchodzi w skład wojska (często przebywa za granicą). Jednostki przechodzą wspólne szkolenie; ćwiczenia obejmujące detonowanie przeprowadza się również na terenach wojskowych. (Estonia)
- Współpraca jednostek SWAT. W kraju są cztery jednostki, które uczestniczą we wspólnych szkoleniach oraz – w zależności od sytuacji – wspólnie interweniują: zespół wojskowy (sam podejmuje interwencje w sytuacjach czysto wojskowych, często za granicą), oddział policji kryminalnej K (najliczniejszy i najlepiej wyposażony zespół w ramach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych; w skład zespołu wchodzi pletwonurkowie), zespół policji ds. utrzymania porządku publicznego (działa niezależnie w przypadku zamieszek ulicznych), zespół służby więziennej (tłumiący rozruchy w więzieniach) oraz zespół KAPO (działa samodzielnie, wtedy gdy wymagane jest zachowanie najwyższego stopnia tajności). W ramach szkolenia ww. zespołów przerabia się różne scenariusze. (Estonia)
- „Sytuacje szczególne” zdarzają się często. Jest zatem okazja do regularnego testowania, w warunkach rzeczywistych, modelu i skuteczności struktur specjalnych. Pozwala to na aktualizowanie – zarówno na bieżąco, jak i po fakcie – procedur i zasobów. Ten dynamiczny proces sprawia, że podmioty biorące udział w zarządzaniu kryzysowym mogą dobrze i skutecznie koordynować swoje działania. (Finlandia)
- Firma obsługująca berlińskie metro udostępnia policji i straży pożarnej w pełni wyposażoną bazę szkoleniową na jednej ze swoich stacji, w tym tory i wagony. Szkolenia można tam przeprowadzać co tydzień. (Niemcy)
- Ćwiczenia strategiczne „LÜKEX”. Ćwiczenia te przeprowadza się co dwa lata; przygotowanie ćwiczeń zajmuje 12–16 miesięcy i w tym czasie poszczególne podmioty (na szczeblu federalnym i lokalnym, podmioty publiczne i prywatne, władze cywilne i wojskowe) są już aktywnie angażowane i szkolone na potrzeby ćwiczeń. W ten sposób ćwiczenia te nie tylko służą testowaniu istniejących struktur, procesów i koordynacji, lecz także pozwalają rozwijać zdolności odpowiednich jednostek w nich uczestniczących. (Niemcy)

- Regularne ćwiczenia antyterrorystyczne. Za sprawdzone rozwiązanie można uznać to, że do testowania policyjnego systemu zarządzania kryzysowego przywiązuje się dużą wagę i przeznaczają się nań odpowiednie środki finansowe. W ćwiczeniach uczestniczą wszystkie odpowiednie służby i urzędy. Wydaje się, że nie ma problemów z budżetem na organizację ćwiczeń. (Grecja)
- Ciekawy system oceny incydentów. Grecja posiada system pozwalający na ocenę zaistniałych incydentów. Ocenia się wyniki wszystkich szczebli dowodzenia. Duże znaczenie przywiązuje się do próby ustalenia nawarstwiających się błędów. Zebrane i ocenione materiały są następnie wykorzystywane do celów szkoleniowych; jest to tzw. podejście opierające się na zdobytych w praktyce doświadczeniach. (Grecja)
- Wynik ćwiczeń ma wpływ na przyjmowanie wszelkich konkretnych środków. Włoskie władze nie twierdziły, że ćwiczenia przynoszą pozytywne rezultaty, których oczekuje się przecież zawsze; skupiły się raczej na tych kwestiach, które wymagają poprawy. Takie podejście pozwala usprawniać mechanizmy i doprecyzowywać zadania każdej z instytucji zaangażowanych w zarządzanie daną sytuacją. (Włochy)
- Przeprowadza się wiele ćwiczeń, w których uczestniczą służby krajowe i lokalne oraz sąsiednie państwa. W czasie przeprowadzania podsumowań tych ćwiczeń określa się elementy, które należy usprawnić, oraz dopracowuje plany działania. (Litwa)
- Na potrzeby przyszłych postępowań karnych wojsko i członkowie służb ochrony ludności uczestniczą w specjalnym szkoleniu, w czasie którego uczą się, jak zapobiegać niszczeniu dowodów w trakcie pracy w miejscu przeprowadzenia ataku. (Malta)
- Uniwersytet w Lejdzie utworzył katedrę zajmującą się terroryzmem. Uniwersytet przyczynia się do gromadzenia wiedzy fachowej w dziedzinie zwalczania terroryzmu, która może zostać wykorzystana w takich opracowaniach analitycznych, jak krajowa ocena zagrożenia terroryzmem. Uprawianie tej dyscypliny naukowej na uniwersytecie pozwala nie tylko na dokonywanie przeglądu, pod kątem historycznym, tych wydarzeń, które wpłynęły na zdefiniowanie obecnych polityk bezpieczeństwa, lecz także umożliwia przyjmowanie szeroko zakrojonego podejścia do kwestii terroryzmu. (Holandia)

- Ćwiczenia przeprowadzane na szczeblu wojewódzkim są zawsze obserwowane i oceniane przez przedstawicieli innych województw, a także, w miarę możliwości, przez władze centralne. Zapewnia to wysoki poziom obiektywizmu, a także powala na wymianę poglądów na temat problemów i sprawdzonych rozwiązań. Ponadto duże znaczenie dla działania w rzeczywistych warunkach ma fakt, że osoby z różnych województw zajmujące kluczowe stanowiska znają się osobiście. (Polska)
- Podejście zakładające, że do programów nauczania będzie włączane kształcenie podstawowych umiejętności z zakresu ochrony ludności i sytuacji kryzysowych: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przygotowało we współpracy z Ministerstwem Edukacji materiały edukacyjne; przeznaczone są one dla młodszych uczniów i mają służyć:
 - (a) zwróceniu uwagi młodych obywateli na ewentualne zagrożenia i przygotowaniu ich do właściwego reagowania w razie takiej konieczności;
 - (b) zmotywowaniu młodych ludzi do zainteresowania się pracą służb ochrony ludności i innych podmiotów bezpośrednio reagujących, a także zachęcaniu do wstępowania w szeregi młodszych członków;
 - (c) wykorzystywaniu młodych ludzi w charakterze łączników w kontaktach ze starszym pokoleniem, któremu młodzież ma przekazywać uzyskane informacje i wnioski. (Słowacja)
- Przeprowadza się wiele ćwiczeń, w których uczestniczą służby krajowe lub lokalne oraz sąsiednie państwa. Podsumowania tych ćwiczeń są okazją do określenia tego, co można jeszcze usprawnić i doprecyzować w planach interwencyjnych. (Słowenia).
- Korzystanie z sieci Malla B na co dzień pozwala zwiększyć wiedzę o tym systemie i sprawia, że w przypadku wystąpienia kryzysu lub sytuacji nadzwyczajnej można będzie tego systemu używać skutecznie i bezproblemowo. (Hiszpania)
- Regularne ćwiczenia na różnych szczeblach (krajowym, regionalnym i lokalnym) w różnych regionach i w oparciu o różne scenariusze, również z udziałem innych krajów, obejmujące przeprowadzanie podsumowań na podstawie matrycy procedury, pozwalają na stałe zwiększanie potencjału reagowania. (Zjednoczone Królestwo)
- Odpowiedni decydenci polityczni przyjęli krajowy program ćwiczeń antyterrorystycznych, który obejmuje lata 2008–2012. (Zjednoczone Królestwo)

3. ŁATWE CELE

- Dobre podejście do najlepszego sposobu ochrony tzw. łatwych celów. Greckie władze uważają, że najlepszym sposobem ochrony łatwych celów jest dokonanie wiarygodnej oceny zagrożenia. (Grecja)
- Podmioty rządowe i przedsiębiorstwa prywatne (handlowe i przemysłowe) ściśle ze sobą współpracują przy tworzeniu technologii służących ochronie obszarów szczególnie zagrożonych (zatłoczone miejsca, infrastruktura krytyczna). (Zjednoczone Królestwo)

4. INNE

- W strukturach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych istnieje Wyższy Instytut Planowania na wypadek Sytuacji Nadzwyczajnych, który działa jako centrum wiedzy opracowujące narzędzia i *know-how*, ustanawiające sieci kontaktów z naukowcami, ekspertami i centrami na szczeblu europejskim i międzynarodowym, organizujące szkolenia i warunki szkoleniowe oraz zapewniające forum dyskusyjne. Taka wyspecjalizowana jednostka, która utrzymuje stosunki z zagranicą, wydaje się doskonałym narzędziem wymiany sprawdzonych rozwiązań i wiedzy. (Belgia)
- Funkcjonariusze straży pożarnej posiadają wiele umiejętności, przeszli gruntowne szkolenie i są w stanie udzielić również pierwszej pomocy medycznej. Jeśli chodzi o reakcję cywilną, za sprawdzone rozwiązanie można uznać to, że w książkach telefonicznych rozprowadza się podstawowe instrukcje dotyczące reakcji cywilnej na wypadek sytuacji nadzwyczajnej. (Finlandia)
- Powstało prawdziwe partnerstwo publiczno-prywatne, w które bardzo zaangażowane są główne podmioty (w dziedzinie telekomunikacji, transportu i energii). Zarówno w fazie planowania, jak i realizacji ćwiczeń partnerzy pozostają w stałym kontakcie. (Francja)
- Federalny Urząd ds. Bezpieczeństwa Informacji (BSI), działający w różnych obszarach (organy publiczne, przedsiębiorstwa prywatne i obywatele), jest doskonałym przykładem na to, że kwestie bezpieczeństwa łączności można skupić w ramach jednej instytucji. BSI wydaje się mieć solidną pozycję jako usługodawca i nie jest postrzegany jako „nadzorca monitorujący dane”. (Niemcy)

- Interesujące rozwiązanie stanowią dobrowolne operacje Federalnej Agencji ds. Pomocy Technicznej (THW), która udziela konkretnego wsparcia technicznego (na żądanie) w dziedzinie ochrony ludności w przypadku katastrof, sytuacji nadzwyczajnych o dużej skali i wypadków. Personel agencji to około 80 000 wolontariuszy i 800 stałych pełnoetatowych pracowników na szczeblach od lokalnego do ogólnokrajowego. Choć znaczny udział wolontariuszy może wiązać się z pewnym wyzwaniem (co dotyczy m.in. profesjonalizmu, dyspozycyjności wolontariuszy, posiadania przez nich umiejętności z wielu dziedzin), dotychczas system ten działa w Niemczech bez zarzutu. Fakt, że w działaniach agencji uczestniczą wolontariusze, sprawia jednocześnie, że do szerokich grup ludności w znacznym stopniu dociera pewna wiedza i umiejętności w zakresie zarządzania kryzysowego. (Niemcy)
- Struktura i zadania Krajowego Centrum Operacji w zakresie Zdrowia. Centrum to jest świetnym przykładem koordynacji udzielania pomocy medycznej w czasie kryzysu. Samo ustanowienie takiego stale dyżurującego centrum koordynacji w sektorze zdrowia można uznać za sprawdzone rozwiązanie. (Grecja)
- Przeprowadzono badanie ankietowe wśród ludności, która wyraziła swoje oczekiwania wobec ministerstw i organów publicznych co gotowości w zakresie zarządzania kryzysowego. Dowiedziano się, że obywatele chcieliby mieć pewność, iż rząd i organy publiczne sporządziły odpowiednie plany. Szczegóły tych planów zasadniczo nie interesują obywateli. W wyniku badania każde gospodarstwo domowe otrzymało materiały, w języku angielskim i irlandzkim, na temat przygotowania na wypadek poważniejszych sytuacji nadzwyczajnych. (Irlandia)
- Obiekt, w którym może pracować krajowe centrum kryzysowe, jest dogodnie położony i dobrze przygotowany; ma trzy pomieszczenia: jedno do podejmowania decyzji politycznych, jedno dla personelu operacyjnego i kolejne dla środków masowego przekazu. (Luksemburg)

- Luksemburg wydaje się szczególnie dobrze poinformowany o sprawdzonych rozwiązaniach stosowanych w innych krajach, zwłaszcza w sąsiedztwie. Zdołał – na podstawie doświadczeń z przeszłości – przygotować szczególne rozwiązania, stosownie do cech charakterystycznych tego kraju, zwłaszcza jego rozmiarów. (Luksemburg)
 - Wspólnym europejskim standardem mogłoby być ustawianie bramek wykrywających promieniowanie w przedsiębiorstwach zajmujących się odzyskiwaniem złomu i w krajowym zakładzie utylizacji odpadów. (Luksemburg)
-